

Hrvatski List

izlazi u Puli, svaki dan u 6 sati ujutro

Pojedini broj 8 helera

Mjesečna pretplata 2 K 40 h

Oglasi 30 h Petit-redak

Godina II.

Odgovorni urednik:
Josip Hain, Pula

Subota, 22. travnja 1916.

Tiskom i nakladom
Jos. Krmpotić, Pula

Broj 232

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 21. travnja. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko i jugoistočno bojište.

Položaj je nepromijenjen.

Talijansko bojište.

Jučer poslije podne bacilo je sedam talijanskih ljetala 25 bomba na Trst. Ubijenih je devet civilnih osoba, među kojima petero djece. Razeno je pet ljudi. Razrušen je salezijanski samostan, u čijoj je crkvi 400 djece prisustvovalo službi božjoj. Ovim je napadajem neprijatelj izgubio svaki zahtjev i pravo, da se na ijedan način štete njegovi gradovi. Sjeverni je dio grada Gorice bio pod zivahnom topovskom vatrom svih kalibra. Inače je na primorskoj i koruškoj fronti došlo samo na nekojima mjestima do topovskih bojeva. U području Col di Lana bijahu suzbijeni jaki neprijateljski napadaji uz najteže gubitke po Talijane. Tako su se isto izjalovili ponovni neprijateljski napadaji na od nas nedavno zauzete položaje u području Sugana te navala na naše linije zapadno Sperone.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. H ö f e r, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 21. travnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Navala, što su ju Francuzi poduzeli sa znatnim silama protiv Mort-Homma i istočno od njega, bila je uopće krvavo suzbijena. Traju još borbe o maleni dio jarka u okolici šume Les Caulettes, kamo su Francuzi prodri. Desno od Mose ostala su neprijateljska naprezanja, da opet osvoje kamenolom južno od Haudromonta, sasvim bezuspješnim. Južno od tvrdje Douaumont nijesu se dovršili bojevi na blizu protiv nekoliko francuskih jaraka. Naša usredotočena snažna topovska paljba osujetila je već u samom začecju ponovljenje neprijateljske pješadijske navale protiv njemačkih redova u šumi Caillette. U odsjeku Vaux, u ravnici Woevre i na vrhovima jugoistočno od Verduna bilo je dosad vrlo žive topovske djelatnosti na jednoj i na drugoj strani.

Istočno bojište.

Kod Garbunovke i sjeverozapadno od Dvinskoga pretrpjeli su Rusi za ponovne uzaludne navale s jednom pukovnijom od prilike znatnih gubitaka. Njemačka je sku-

pina ljetala obasula obilno s bombama kodvorske uređaje u Tamopolu.

Balkansko bojište.

Naši su letioci napali francuske čete te su bacili bomba na mjesta u dolini Vardar i zapadno od nje.

Vrhovno vojno vodstvo.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 21. travnja. (D. u.) Glavni stan javlja:

Iračka fronta.

U području Felahie navalio je neprijatelj 17. travnja sa više od jedne divizije jakim silama na naše prednje položaje, što se nalaze na desnom križu naših položaja kod Felahie, pokušao je da navalni na naše glavne položaje. Pokušaj se je sasvim izjalovio. Morao je ostaviti zaposjednute položaje te uzmaći u istočnom smjeru. Kod Kut-el-Amara nema promjena.

Kaukaska fronta.

Naša su se obalna stražarska odjeljenja u odsjeku Lazistan od 12. ožujka naprijed čvrsto opirala napadajima, poduzetima sa morske i kopnene strane od brojem puno jačega neprijatelja, te su korak po korak branila svaki pedalj zemlje. Time su na najvrijedniji način postigla cilj, za kojim ide vojska. Konačno su ona dne 18. travnja, nakon što su neprijatelja prisilila, da se u kraju Kovata, što leži istočno Trapezunta, upusti u po njega krvavi boj, povukla u smislu danih zapovijedi u odsjek, gdje su izvršila nove zadaće. Usljed vojnog položaja, koji je posljedica operacija u obalnom odsjeku, napustili smo posve grad Trapezunt. 6 topova staroga sistema, što su nedavno bili postavljeni u okolici grada, posve smo razrušili te ih tamo ostavili.

Brzjavni. Rat.

Kut-el-Amara. — Uzmirenje u Engleskoj radi udesa Townslenda.

Haag, 20. Uzmirenje u Engleskoj radi položaja u Mezopotamiji raste od dana u dan. Novine pišu: Oslobođenje je vojnog odjela, zaptorenog kod Kut-el-Amara još stvar nedogledne budućnosti, premda nijesu engleski gubitci tako znatni, kako to Turci navadaju. No ipak bi morao napadaj na dobro uvršćene položaje u rav-

nici stajati silnih žrtava. General Goringe imade doduše dosta četa, no ni ove ne mogu ništa proti nemogućnosti. Nikako ne može da se pristaje uz optimizam generala Townslenda glede njegovog doskorašnjeg oslobođenja.

List „New Statesman“ javlja, da je položaj to pogibeljniji, što se čete, koje dolaze u pomoć, nemaju boriti samo proti Turcima, nego i proti poteskočama zemljišta, a osim toga nema Townslend ni dostatno živeža, tako, da će biti prinuđen, da položi oružje, ako mu ubrzo ne stigne pomoć. I list „Daily Telegraph“ govori o silnim poteskočama, na koje nailaze pripomoćne čete.

Rotterdam, 20. Iz Londona se službeno javlja: General Percy Lake, koji vodi sad pripomoćne čete za obranu posade u Kut-el-Amari, saopćuje, da su Turci prošle noći žestoko bili napali na engleske čete na desnoj obali rijeke Tigrisa, te su na nekojim mjestima zaposjeli engleske položaje u sirini od 500 do 800 metara.

Poincare kod Verduna.

Paris, 21. (D. u.) Havas. Poincare i vojni ministar Rocques posjeli su utorak na veče Verdun i utvrđeno područje toga grada, kao što i oba odsjeka Maase te su se zadržali kod svijih vojnih zborova. Predsjednik je ponovno srdačno čestitao četama radi njihovog junaštva i ustrajnosti te je razdijelio odlikovanja.

Potpuna blokada zatona Suda.

Lugano, 21. List „Corriere della Sera“ javlja iz Atene, da engleski brodovi u potpunom opsegu vrše blokadu zatona Suda na otoku Kreti.

Austro-Ugarska.

Leth i Spitzmüller tajni savjetnici.

Beč, 21. (D. u.) Finacijskom je ministru Lethu i trgovačkom ministru Spitzmülleru bila podijeljena čast tajnih savjetnika.

Izjave bivšeg nizozemskog ministra-predsjednika Knypera.

Budapest, 21. (D. u.) Bivši nizozemski ministar-predsjednik Kuyper, koji je posjetio svoje kćeri, što su svojedobno vršile odje kroz više mjeseci samaritansku službu, kazao je u intervjuu sa suradnikom „Neues Pester Journala“ na pitanje, je su li sigurne utvrde Vlissingena protiv eventualnog iskrcanja engleskih četa na usću od Schelde: „Ta te kako! na tom mjestu ne može prodrjeti nijedna sila, a ni engleska mornarica“.

Odnosno na raspoloženje Nizozemske spram središnjih vlasti i entente kazao je Kuyper: „Raspoloženje nije u svih jednako. Njemačka je provala u Belgiju prouzročila protivnjemačko raspoloženje. S druge strane i postupanje Engleske i njezinih alijanca s Grčkom naišlo je na slabo odobravanje. Osobito su najposljednje mjere engleske vlade slabo kadre da pobude simpatija. Neprija-

teljsko raspoloženje protiv Engleske obuhvaća sada velikih mjera“.

Što se tiče sklopljenja mira kazao je Knyper: „Opećeno se smije kazati, da se mir čini puno bliže, nego li prije“.

Njemačka.

Njemačka i Amerika. — Amerikanska nota u Berlinu.

Berlin, 20. Prema vijesti lista Lokalanzeiger stigla je amerikanska nota noćas u Berlin te će jamačno biti danas predana ministarstvu izvanjskih posala.

Balkan.

Bugarsko-rumunjski pregovori.

Sofija, 21. (D. u.). Bugarska i rumunjska vlada vode sad pregovore glede izmjene svojih sunarodnjaka, koji stanuju u osvojenim područjima. Bugari iz Dobruđe, koju je za vrijeme drugog balkanskog rata zaposjela bila Rumunjska, imali bi da se izmijene s Kucovlasima iz predjela, osvojenih po Bugarima. Ovi tonjoni žive u većim skupinama po Makedoniji i u dolini rijeke Timoka, a oni prvi — Bugari u tvrdjavnom četrreketu Dobruđe. Pregovori su tek započeli, no mjerodavni se krugovi nadaju povoljnom uspjehu te akcije.

Sporazum između Tarske i Rumunjske.

Carigrad, 21. Agence Milli priopćuje: „Predrasprave, koje je pvela otomanska vlada sa nedavno pripisjelim rumunjskim delegatima glede zaključka ugovora, te koji se odnose na interesima jedne i druge stranke, glase gotovo analogno kao oni između Njemačke i Rumunjske sklopljeni ugovori. Te predrasprave se povoljno provodjavu gledom na želje, izražene s jedne i druge strane radi učvršćenja odnosa, koji postoje između obiju zemalja. Ova činjenica valja da se sa zadovoljstvom uzme na znanje.“

Rusija.

Rusi i Poljaci.

Genf, 20. Kako javljaju iz Petrograda pariskom „Temusu“, digle su ruske oblasti zabranu pjevanja poljskih himna „Joste Poljska ni propala“ i „Bože čuvaj Poljsku“. To je dignuće novi znak „srdačnih rusko-poljskih odnosa“, te su ga Poljaci primili velikom zahvalnošću. Čini se, da je i „Humanite“ mnogo do toga stalo, da Poljska opeta padne pod rusku vlast. List piše, da su Poljaci opazili, što Ausquith nije podao odlučne izjave o sudbini Poljske.

Proglas velikog kneza Nikolaja Nikolajeviča bio je na svaki način značajan prvi korak, i može se reći, prije je treba pobijediti, a onda će se moći odučivati o Poljskoj, ali stalna izjava mogla bi i moralno i materijalno „već sada postati elementom pobjede“.

Francuska.

Glasovanje francuskih socijalista o mirovnom pitanju.

Genf, 21. Prema listu „Humanité“ prihvaćen je sa 1900 proti 1000 glasova poznati zaključak kongresa socijalistične francuske stranke, koji se je usprotivio sporazumku sa njemačkim socijalistima, a prema tomu i proti sklopljenju mira. Dosad se ništa ne javlja o broju pristaša izmedju francuskih socijalista za sklopljenje mira s Njemačkom. Sadašnji je rezultat glasovanja „tužan“ pogled — kako javlja „Humanite“ — u potašne želje velikog dijela francuskih socijalista.

Francuzi o Rumunjskoj.

Geneva, 19. Francuskoj se je novinstva neugodno dojmio njemačko-rumunjski ugovor, te pravi i tomu odgovarajuće opaske. „Temps“ se još najtočnije drži teksta njemačke službene note, želi doduše ugovor, ali ističe njegovu gospodarsvenu i političku važnost.

I „Information“ ističe: Ugovor jest jedino gospodarsvene naravi, Rumunjska je odvisna od središnjih vlasti, što se nekijih vrsta uvoznog blaga tiče. Ona ga može steći, samo ako središnjim vlastima dobavlja potrebitu hranu. Kao što je Rumunjska udovoljila zahtjevima Rusije i Engleske, tako mora doći nasuprot i onima Njemačke i Austro-Ugarske. Kada bi drukčije postupala, kršila bi neutralnost. U posljednje je doba Rumunjska morala da održi jak pritisak sa strane Nijemaca i Bugara. Kad bi ona zauzela slabije gospodarsveno stanovište, mogli bi iz toga nastati zapletaji. Bratiani i rumunjski narod simpatiziraju sa četvornim savezom. Rumunjska se sam rado toga još nije izjavila, jer nijesu niti Francuzi u Solunu niti Rusi u Besarabiji i Bukovini dosta jaki. Alijirci ne smiju da vrijeđjavaju narodnog čuvstva Rumuna, već moraju čekati i nadati se.

„Agence Radio“ objavljuje malo različitiju izjavu neke ruske ličnosti. Prema toj izjavi kupila je najprije Njemačka 50.000 vagona, našlo se je četvorni savez izjavio pripravnim kupiti 80.000 vagona. Na to je počeo njemački pritisak, kojemu je Rumunjska konačno morala odoljeti. U ostalom je nade, da će prevozne poteškoće umanjiti vrijednost ugovora, izračunalo se je, da bi prevažnije svega blaga moralo trajati godinu dana, a posto se politički interesi Rumunjske nijesu promijenili, te je vojnički položaj četvornog saveza vrlo ugodan, može se nadati, da će se sve promijeniti u ništa.

Manje se je optimistički izjavio Clemenceau, kojemu stroga cenzura nije crtala samo nekoliko žalosnih filozofskih opazaka o rumunjskom prijateljstvu. On priznaje, da se Rumunjska nalazi u teskom položaju, jer tamo stoji par cipela 100 franka a metar sukna 30 franka. Ali on rado hodao i bos, kad bi time mogao spasiti Francusku a s njome i Europu, te misli, da je Rumunjska morala tako raditi, ako shvaća težinu svog položaja.

Belgijske kolonije.

Zürich, 20. „Nue Züricher Zeitung“ javlja iz Amsterdama: Engleska, Francuska i Rusija predale su u Havru notu, u kojoj one jamče Belgiji za nepovrijedivost njezinih kolonijalnih posjeda.

Engleska.

Trgovinski rat. — Njemačka ne smije da imade kolonija.

London, 20. U jednom govoru, stono ga je govorio poznati tvorničar sapuna William Lever, predsjednik dobrotvornog društva za trgovačke putnike, na njihovoj glavnoj skupštini u Londonu, kazao je, kako spominje list „Observer“, ovo: „Kad dodje do mira, mora Njemačka da preda ne samo područja u Belgiji, Francuskoj i Srbiji, nego i svaki komadić svoga kolonijalnoga posjeda. Njemačka se je sama dovela do toga, da je nemili susjed i radi toga bi bilo pogibeljno, da joj se ostavi njezin dosadašnji kolonijalni posjed.“

Engleska kriza riješena.

London, 21. (D. u.) Reuterov ured javlja, kao što sam tvrdi, iz najboljeg izvora, da je došlo do sporazumljenja u političkoj krizi.

London, 21. (D. u.) Reuterov ured javlja: Ministarstvo se je u današnjoj sjednici složilo s prijedlozima, koje će se predložiti parlamentu u pitanju novočena. Ti će se prijedlozi predložiti obim kućama budućeg utorka u tajnoj sjednici.

Engleski branitelji na neutralnom trgovačkom brodu.

Amsterdam, 20. „Maasbode“ javlja: Kada je nizozemski parobrod „Kelbergen“ kreat žitom plovio od Baltimora prama Leitu, te je bio odaljen od engleske obale od prilike 2 dana putovanja, došla je na krw engleska obrambena posada sa ručnim granatama, bombama i drugim strjeljivom, da nizozemski brod brani od mogućih napadaća sa strane njemačke podmornice. Nizo-

zemska je posada protiv toga prosvjedovala, te se je o tom slučaju obavijestilo nizozemsko ministarstvo vanjskih poslova.

Italija.

Ministar Barzilai govori.

Lugano, 20. (D. u.). Prema izvještaju talijanskih je listova drzao ministar Barzilai na banketu rimskih novinara govor, u kojemu je naglasio, da je neprijatelj Italije veoma privrnut na rat. Pul, koji ima Italija prevaliti, da je veoma dalek i težak. U tom ratu da stoji čitava egzistencija Italije, sva njezina materijalna i duševna dobra na kocki. Stanoviti navodni znakovi poskupljivanja i izmorenja u neprijateljskom da su taboru mnogo bolji nego naglasivanja mudre štednje, i kako dosad stvari stoje, bit će rat Italije ovršen samo onom pobjedom, koju će moći i umjeti da postigne valjanost talijanskog oružja.

Neprijateljski ratni izvještaji.

Rusija.

Petrograd, 19. Službeni izvještaj od 18. o. mj.:

Zapadna fronta.

Na Dvini opstreljavalo je njemačko topništvo položaje na Uškūlskom mostobranu i dio položaja kod Dvinskoga i južno od Garbuonovce. Južno od Dvinskoga ovdje i ondje topovski boj, koji je bio prilično žestok izmedju Miadzjolskog i Narotčkog jezera. Neprijatelj je upotrebljavao ljetala, koja su nosila jednake znakove kao i naša.

Galicijaska fronta.

Na gornjoj i srednjoj smo Stripi osujetili više neprijateljskih navalnih pokušaja.

Francuska.

Paris, 19. Službeno izvješće od 18. o. mj. 3 sata poslije podne:

Na lijevoj obali Mozze opstreljavaju nase prve linije od Mort-Homma do Cumieresa. Na desnoj je obali noć protokla opećeno mirno. Potvrđuje se, da je jučešnja njemačka navala protiv naših položaja izmedju Moze i Douaumonta bila od najskrajnje žestine; po novim je vijestima bila ta navala potuzeta četama od 5 raznih divizija.

Istočno od pomaknutog rta kod Chaffoura uspjelo je neprijatelj, da prode u jarke prvih redova, iz kojih smo ga dijelom protjerali navalama. U Woeru topovski boj. U srezu Moulainville, kod Ban de Sapla, suzbiili smo s ručnim granatama njemačko izvidničko odjeljenje, koje je kusalno da se približi našim jarcima u smjeru Hermanpera, sjeveroistočno od St. Diea.

Kroz noć bacilo je 17 neprijateljskih ljetala 7 bomba, od kojih jednog požarnu, na Belfort. Javilo se o trojici mrtvih i sestorici ranjenih te o neznatnoj materijalnoj šteti.

U 11 sati poslije podne: Topovska djelatnost u području Four de Paris i na cestama i neprijateljskim sveznim putevima.

U verdunskom području prijetio je operacije nevrijeme; po danu pucanje na provide; istočno od Lose, južno od Haudronta (?) i preko naših položaja od Douaumonta do Vauxa nije bilo nikakve pjesadijske djelatnosti. Zapadno St. Mihiela pucate su nase baterije na neprijateljska odjeljenja kod Woimvilla.

Belgija.

Paris, 18. Službeno izvješće od 18.:

Na fronti živalna topovska djelatnost osim u području Steenstraete, gdje je pucanje postalo kroz popodne vrlo žestoko.

Italija.

Rim, 18. Službeni izvještaj od 18.

U području Adamella naši su alpinci, istje-ravši posljednje neprijateljske čete, koje su lutale po vrhovima, zauzeli 17. o. mj. i utvrdili klancan na brdu Monte Fumu, u visini od 3402 m, u dolini Ledra te su unistili daljnje obrambene neprijateljske linije. Traje dalje nase postepeno napredovanje proti vrhuncu brda Monte Sperone. Topovska djelatnost u području Ecave do Breute. U Sugani skršili su se neprijateljski pokušaji u noći pred 18. protiv položaja zapadno poloka Larganza o snažni otpor naših četa. Iste su noći na Col di Lani (gornji Cordevoles), uskosavši neprijateljske redove sjajnim upaljenjem sil-

nih lagama, napali naši i osvojili najposljednji zapadni vrhunac brijega, koji je još bio u neprijateljskim rukama. Neprijateljsko odijeljenje, koje je zaposjedalo jarke, ostalo je većim dijelom tamo zakopano i ubijeno. Preostala su 164 carska lovca s 9 časnika pala u naše ruke zajedno s bogatim plijenom oružja, municije i ratnog materijala. Jutrom od 19. o. mj. bila je suzbijena i rastjerana namislopnom neprijateljska četa, koja je htjela prama Siefu. Uzduž preostale fronte nema nikakvog važnijeg događaja.

Gospodarstvo.

U pariskom „Journalu“ iznio je Charles Humbert, jedan od malog broja časnih francuskih novinara, prijedlog, da se sazove kongres cijele zemlje, koji bi trebao, da se stara o potrebnim pripremanjima za razviće trgovine, zanata i poljoprivrede poslije rata. I po ovom članku vidi se, da je Humbert smjeli pisac, koji svojim zemljancima kazuje gorku istinu u oči.

Nakon vojnog rata doći će ekonomski rat. Francuska nije umjela, da se pripremi za prvi, no neka sad ne zanemari pripremu za drugi rat. Rat ju je iznenadio, neka ne dozvoli, da ju iznenadi i mir. Još mnogo prije uzasnog konflikta neprestano sam opominjao moje sugrađane na opasnost, koja im se približavala. No sve moje opomene, pozive, intervencije kod vlasti na tribini, u štampi, u knjigama ostale su sa svim bez uspjeha za čitavih deset godina. I katastrofa je došla kao grom iz vedra neba. Koliki njih su se od tada žalili na ovu nemarnost, koja prijeli, da našu otadžbinu upropasti.

Danas vidim, da se na našem horizontu prikuplja nova opasnost. Kada bude prošao rat o-ružjem, otpočet će rat trgovački i industrijski i to žesći, no što je ikada bio. Ja proklinjem moje sugrađane, da ne ostanu nezainteresovani prema ovoj eventualnosti, koje se treba plašiti.

Ja ih molim, da se pripreme na događaj, koji su tako isto ozbiljni i uzbudjujući kao ovi, koje sad imamo da preživimo. Ja se nadam, da će me ovog puta cijelo javno mnijenje potpomoci, jer je uzasnom lekcijom ovoga rata dovoljno prosvješćeno.

Ne treba ni da zamisljamo, da nam današnje očajne brojeve donose mira, prijatnog razmišljanja i olake ničienosti.

Ako Ničienima ne ispadne za rukom, da nas silom svojih napada, svojim mnogobrojnim četama pobijede, onda će oni na svjetskom tržištu da traže naknadu. Oni će pokušati, da nas svojim mnogim proizvodima ugroze.

Oni na ovo već misle, što više, oni već prave svoje osnove ispred naših očiju.

Njihova umjesnost, njihovo lukavstvo, njihova ustrajnost, njihova organizatorska snaga nam već poznata, znali smo za rad ovih svojstava već prije rata. Mi smo od njih bili pripravljani, a nismo to primijetili.

Gotovo svi organi našeg socijalnog života bili su prožeti njemačkim duhom. Mi smo ponijemćeni, a sami to nismo znali. I ova je borba bila potrebna, da bi nam otvorila oči za neizdržljivo stanje, koji su oni u nas stvorili.

Od Barba Mate.

Čitatelji sjećat će se, što je onomad međa mnom i med barba Matom u Gracu bilo rečeno i zaključeno, a sjećat će se i zadnjih barba Matinih riječi: „barba Frane moj, pišite“.

Kad uzeh pero da pišem, ostah za neko vrijeme u razmišljanju i dvojbi, je sam se bojao, da bih mogao izraltiti strpljivost čitatelja, koji bi me mogao poslati onamo, kamo se dosadnog čovjeka slati običava ili pak, ako ne drugo, barem uskliknuti: „Šta me briga za Balotu, šta će mi Raša, kad ju nijesam nikad vidio! Pri tome padne mi na um ova misao: „Kô ikoga sili, da čitav me sastavje? Sačuvaj Bože, da bi itko ovo čitao, kad bi imao šta korisnijeg da radi ili šta zanimivijeg da čita? Ovo nije za zaposlene čitatelje, jer zaposlen je čitatelj rijetko dobar čitatelj, pa tko želi da čitae čita, nek to čini, kad nema drugoga posla!“ Iza ovog umovanja odlučih se pisati.

„Za vas koji govorite hrvacki in grammatiki“ — rekao mi bio barba Mate — ne će to biti jako težak posao“. Nu, govoriti „in grammatiki“, ne znači još sve, hoće se i drugih pretpostavaka. Zato neka mi čitatelj oprosti mane i nedostatke i neka drži na umu onu rovinjsku „sbalogadno se impari!“

— — — One noći, kad sam se u Gracu rastao sa barba Matom, nijesam spavao dobro. U

Oni su jednoga dana razorili plod četrdeset-godišnjeg rada.

Sad tek saznajemo, što je značilo ono vrijeme prije rata. Možemo odmah reći, da bi vrijeme poslije rata moglo biti još uzasnije.

Njemačka hoće nadmoćnost. Ako to ne postigne silom, onda hoće to da postigne radom. Smišljeno se ona sprema, da s obzirom na ovo veliko preduzeće sva tržišta sebi privuče.

Sjetimo se zahtjeva njenih ekonomskih saveza. Oni traže anektiranja, da bi sebi osigurali produkcijona središta ruda i sredstava za život. Oni traže francuska ili belgijska pristaništa, koja bi njemačkim trgovačkim mornaričama služila za oslonac.

Sjetimo se propagande „Verenigung zur Förderung wirtschaftlicher Interessen Deutschlands im Ausland“, koje se skupilo u Berlinu od početka 1915. da bi izradilo osnovu ekonomskog sirenja Njemačke poslije rata.

Sjetimo se govora, koji je održao ministar trgovine pl. Sydow 10. februara 1916., koji nije prezao, da iskaže svoju želju, da Njemačka već sada treba da se pripremi za obnavljanje trgovine Njemačke svojim saveznicima, sa neutralnim državama, čak i sa njenim protivnicima.

Kada su naši protivnici prodrveli u našu zemlju uništili i razorili sve kulturne tekovine, činili su to sa lom namjerom, da sve naše industrijske ustanove i njene priučne učine neupotrebljivim, ma da čemo ih mi poslije rata veoma trebati.

Oni su sve naše rudnike, naše šume, naše tvornice razorili ne samo kao svirepi neprijatelji, no kao konkurenti.

Dokle mi ove rusevine popravljamo, dotle će oni preplaviti svijet svojim proizvodima.

Već u toku rata se oni zato pripremaju. Oni su od neutralnih kupili veliku količinu sirovine, i rok za odpravljanje ove sirovine, utvrđen je — odmah nakon rata. U njihovim tvornicama gomilaju oni stovarište gotove robe, koji bi nakon polaganja oružja prođavali svima, čak i nama.

No dobro, ovo treba spriječiti. Pariška je konferencija, koja se tu skoro održala, pokazala, da ni i saveznici u stanju, da ratu daju epilog, i da će u ekonomskom pogledu biti isto tako složni kao što su u vojnom pogledu bili složni.

Treba samo umjeti izvući korist od ovih poduzeća.

Utvrdimo — krajnje je vrijeme — našu osnovu rada! Napravimo inventar francuske snage u miru.

Ispitajmo, što ona ima i šta joj nedostaje. Utvrdimo sva sredstva, koja ona ima i postarajmo se za ona, koja joj još nedostaju.

Ovo djelo moraju svi pripomoci: i vne ustanove, najveća trgovačka udruženja i svaki pojedinac.

Domaće vijesti.

Čitateljima u Puli na znanje! Radi sušasnijeg blagdana bit će zatvorena naša glavna prođavonica (Trg Custozja). List će se prođavati u prođavonici Via Sissano 3.

Ukrsne mise. Na prvi i drugi dan Ukrsa u 8 sati izvesti će se u crkvi Sv. Marije od Milosrdja sljedeće vazmene mise:

1.) Ml. Gothaensis, preludij za orgulje, maestro f-dux.

glavi bilo mi malo dima, pa čim sam legao, očutio sam, da se u krevetu lagano ljuljam, kao da bih bio na brodu. Duže vremena nijesam mogao zaspiti, ali kad napokon usnuh, stadoše me mućiti svakojaki sanovi. Najprije sanjao sam, da smo čamcem potomuli u Himiteichu, zatim, da smo ja i barba Mate, obučeni „po ščavinsku“, kupovali zčku u Pićnu i da smo se tamo opili kô čepi, a na koncu sanjao sam (pažite dobro), da sanjam, da smo se u Tirolerhofu potukli zato, što je svaki od nas na svu silu htjeo da plati cijeli račun za sve.

Kad sam se vjntro digao, očutio sam, da žednem. Stariji ljudi vele, da iza takvih uzrujanosti nije zdravo vode piti, jer da se lahko dobije živčanu trepavicu. I ja, držeći se tih starijskih pouka, mjesto vode, ispih čašicu dobrih rakije. Zatim se upulh u kavanu Metropol. Konobarica poslužih me dobrom kavom, a pri tome pokaže mi jednu dopisnicu, pitajući me, nije li možda tkogod od nas istu sinoć u kavani izgubio. „Da“, rekoh ja — ta je dopisnica moga prijatelja „soldata od kavalarije“! — Naslov bio je pisan francuski:

Monsieur le Ballote de Rasse, soldat de cavalerie, Graz, Autriche.

Dopisnica je dolazila iz Italije i bila je obilježena sa „Correspondance des prisonniers de guerre“. Na drugoj strani bilo je pisano hrvatski „po domući“

2.) Missa Pasqualis od Pres. Aeduata Volpi. Gradual: Pone luctum od Aeduata (1700) napjev za tri glasa.

Otorij: Pascha Nostrum, od Joah. Diebolda, pjesma za tri glasa.

Glazbom će ravhati domaći glazbenik maestro Martinz.

Kazalište Ciscutti. U nedjelju 23. i ponedjeljak 24. prikazivati će se u kazalištu „Ciscutti“ najnoviji rodoljubni film, koji je bio uspješno prikazivan i u Zagrebu, i to: Sreem i rukom za domovinu. Isti će biti praćen Leharovom glazbom. Cijene: Ulaznica 1 K po osobi, lože 2 K. sjedala 60 h, stajaći prostor 40 h, galerija 40 h. Početak u 2 sata, svršetak poslije 7 sati.

Brijačke radionice bit će zatvorene drugi uskrni blagdan (ponedjeljak).

Nadjeno. Ručni zatvoreni kovečić bje nadjen prekućer u ulici Muzio, te pohranjen u radničkom odjelu (barake kod mornaričnog suda). Vlasnik neka se tamo prijavi.

Ratni zajam. Kod Kreditnog i eskomptnog društva (Trg Custozja) potpisali su ratni zajam: društvo samo K 10.000; drogerija T. Paulusch K 2.000.

Za družbu sv. Cirila i Metoda za Istru izručili su sinovi pred kratko umrloga hrvatskog rodoljuba haruna Turkovića zastupniku pr. Spinciu K 10.000 K 5 i po postotnog ugarskog državnog zajma.

Žigice poskupile. C. kr. tvrdjvni povjerenik stavlja do znanja, da se mogu prođavati žigice, obzirom na poskupljenje tvorničkog materijala, uz sljedeće najviše cijene u maloprodaji, 32 h za omot sa 10 normalnih skutuljica, 7 h za dvije, odnosno 4 h za jednu skutuljicu.

Razne vijesti.

Osramočeni patriote. Asquith-ova svečanost na Kapitolu u Rimu, kao što Stampa tvrdi, duboko žaleći i sa opravdanim negodovanjem, poremećena je jednom apriskom šalom, sa kojom je imalo posla i redarstvo i sud. Nekoliko podružjivaca, kojima je rat već postao dosadan, koji su i nešta drugo htjeli da dožive nego samo Cadornova izvješća o vremenu, napravše neki zadovoljstvo i u zvaničnom obliku, koristeći se formula-rija opštinskoga suda grada Rima, pozovu na priredjenu drugaruku svečanost na Kapitolu u čast engleskog ministra predsjednika 1. aprila četiri stotine taljanskih građana, činovnika ministarstava, gospođja i gospode. Mnogobrojni građani su se odzvali prijateljskom pozivu, dok su se drugi brzojavno izvinili: oni, na njihovu veliku bol, ne mogu prisustvovati, jer su na žalost kasno dobili poziv. Od predjednika opštinskog iz okoline Rima došli su nekoliko njih obučeni u predpotojske paradne kapute i činidrima da se začudite, koji su za sebi bili jedna rijedkost. Jedni su doputovali na divnim ekvipažama ili na automobilima, gospođe u savim novim proljetnim kostimima. I onda je došlo do divlje borbe, sa vatrenim riječima na neprijateljski način i zakletvama za osvetu, Posluga, koja je goste imala da uvede u prostorije za primanje, nije htjela da prizna za prave poziv-

Dragi kume!

Ulovili su me a tradimento; uzeli su mi tabak i pobrali solde, a htjeli su mi svući i bragese! Ja toliko nisam dopustija, a zato su me kastigali, da moram tri put na dan vikati „aviva Kalabardi, aviva Šavojardi!“ Del resto se živi: jutro za marendu imamo makarune, u podne maccheroni, a u večer magheroni. Drugi dan se opetuje isti program. Primi srdacni pozdrav i da si mi junak na konju junacek!

Tvoj namakarunani kum

Makarun Makarunović.

Tu sam dopisnicu turio u džep, kao što mi prijatelj barba Matinih „memoires“. Kad pročitah novine, platih račun i otidoh. Nije mi preostajalo vremena da gabum, jer je vlak za Pulu odlazao oko jednog sata po podne. Kupih nešto jela za put, par igračka za djecu i jednu harmoniku za pram Haina, te se upulih prama koidvoru. Putem sretoh neke mornare iz Pule, koji mi pripovijedahu, da je još uvijek more do kraja i „bonaca“ u Kvarneru. „Veoma dobro“, rekoh u sebi, „ako idemo ovako naprijed, želudac je osjegur za smokve!“

(Nastavak sljedi.)

nice gospode „saljivčina“ i nije dopustila pristup zavedenim predsjednicima i činovnicima. Gradske vlasti učine kraj ovome skandalu tako, da poznate ličnosti puste i sa lažnim kartama, dok drugim svima obećaju, da će na drugi način dobiti zadovoljenja.

U razorenim ulicama Verduna. Šetnja jednog dopisnika Matin-a.

Automobil ide, srazmjerno vrlo lagano, drumom na Verdunu. Na drumu, koji je jako izbrzdan, i na nekim mjestima jako podrivljen od teških, njemačkih topova, sretamo grupu vojnika, koji dolaze iz rovova. Poprskani su od glave do pete gustim blatom, a na obuču nose debeo sloj blata. Užasno su prijavili, izgleda da su se valjali po zemlji koju je kiša natapala nekoliko časova. Pa i lice ima zemljinu boju. Nemaju ničeg svetlog na sebi, osim očiju.

Još nekoliko trenutaka i mi ćemo stići u grad. Pred vratima jedne stražare opazimo stražara, koji je jašuci sjedao na stolici i čitao novine, on je jedino biće koje se na drumu okom može sagledati.

Zalostan utisak napuštenih gradova bio je ovdje tako jak, da vam se grlo steže. Naišli smo na jednu ulicu koja je gotovo sa svim razorena i mi moramo stići s automobila. Moglo bi se reći, da se pucanjem na ovu ulicu namjeralo da se sa svim poruši. Zapaljive bombe i granate od 380 letjele su jedna za drugom dok nije sve pretvoreno u ruševine.

Potom je došla druga ulica na red, uvijek sa istim ciljem, sve dalje i dalje sve do starih kuća na obali Maasa. Laganim koracima idemo dalje dok nismo došli do najjače povredjena mjesta. Po gdje, gdje vidimo ispred vrata čitav namještaj, na koje nedjeljama gruvaju granate. U cijelom Verdunu ne postoji kuća koja je ostala nepovrijeđena. Sve, ili bar najviše od njih, pokazuju kao dopunu jedan prozor više koga su granate napravili.

U samoj tvrđavi vidimo mnoštvo neeksploziviranih 380 granata.

Nakon toga smo išli alejom, koja je dvadeset metara duga, i koja je pogodjena od, ne manje, no dvadeset pet teških granata, tako da ni jedno jedino drvo nije ostalo nepovrijeđeno.

U ostalom pogled na bombardovana grad daje nam uvijek istu sliku. Izumrle kuće liče jedna na drugu, dokle god pogled dostiže — ništa do ruševina. Slučaj nas je doveo tu na glavni trg, gdje je stara katedrala. Ne uzimajući u obzir nekoliko razbijenih okana, crkva nije ništa oštećena. Oba njena tornja su nedoručena. Hladno i strogo gledaju oni dolje na okolne ruševine.

Skup sitni novac. U Londonu je bila prije kratkog vremena prodaja strog engleskog penny — novca. Jedan britanski Bodono-penny prodan je za 20 pfundi; dva komada penny, kovana za vrijeme Wulferda, nadbiskupa Canterburykog, iz godine 805., svaki komad je plaćen sa 10 pfundi.

Penny, kovan za vrijeme kralja Alfreda Velikog u Londonu, prodan je za 19 pfundi; penny kovan za vrijeme vlade kralja Heinricha I. u Canterbury, popeo se i prodan je za 12 pfundi; penny sa slikom kralja Stephana i njegove supruge Matilde donio je 15 pfundi. Sovereign (pfund sterling), kovan za vrijeme vlade kralja Heinricha VII., prodan je za 22 pfunda; jedan pfund sa slikom Eduarda VI. plaćen je sa 15 pfundi.

Vojni bjegunac kao pustinjač. O romantičnom životu jednog francuskog vojnika, koji je ulvačen u jednom sklonilu kuni u sumi u predjelu kod Toulouse, donosi „Matin“:

Jedan 35-godišnji pjesak; vojnici 144. pukovnije, po isteećenom odsustvu, nije se više pojavio na front, i sav trud da se bjegunac ulvati, ostao je bez uspjeha.

Ali, jednoga dana, djeca, koja su tamo amo puzala po gustoj sumi južno od Toulouse, vide jednu rijetku sliku. Među granama jednoga staroga drveta, našla su neku vrstu gnijezda, u kome je, na primitivan način, kuvao ručak jedan podivljali, po izgledu, pustinjač. Pozvani oružnici cijelu okolinu, umorni ratnik, vojni bjegunac, koji je odmah sproveden u najbliži zatvor.

Važan izum kod zračnih lijetala. Bečaninu dr. Rajmundu Nimfihru je poslo za rukom, te je izumio lijetalo, koje ne može da se prevali ni padne, nego može posve sigurno da plivi zrakom. Sustav se toga lijetala osniva na lijetu ptica te je udešen na jedra. Izumitelj je primio od mjerodavnih krugova novca, u pripomoć, da izvede svoj nacrt, a sad mu je njemačko pinarsko i industrijalno društvo stavilo ponudu e će ono pod

njegovim vodstvom na svoje troškove sagraditi model novoga lijetala. Dr. Nimfihr je ponudu prihvatio.

Zadnje vijesti.

Amerika predala notu Njemačkoj.

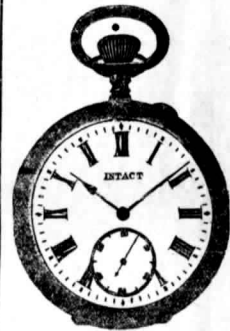
Berlin, 21. (D. u.) Amerikanski je poslanik izručio sinoć državnom tajniku izvanjskog ureda odgovornu notu američkine vlade u stvari ratovanja s podmornicama. Nota će se doskora objelodaniti.

Sadržaj note nepoznat. — Reforma američkanske vojske.

Haag, 21. (D. u.) Reuterov ured javlja iz Washingtona pod datumom od 19. o. mj.: Predsjednik će Wilson pročitati u današnjoj općoj sjednici senata i zastupničke kuće notu, koja ima značiti posljednju riječ, što će Sjedinjene države upravit Njemačkoj u pitanju podmornica. Ako i nije sadržaj note još poznat, vjerojatno je, da se radi o ultimatumu i o prekinuću diplomatskih odnosa.

Senat je prihvatio bezodvlačno zakon o preuredjenju vojske, kojim se računa ukupno na jedan milijun redovite vojske i pričuvnika.

Satovi na narukvicama za gospodje i gospodu

najbolje švicarske izradbe od 11 do 50 kruna, u zlatu 50 do 150 kruna.

Najveća zalihama briljanata, zlatine i srebrovine, poljskih zrna (dialektorska) busola, različitih naočara, donjolučnih znakova i prstenja.

Posve točni satovi, Schaffhausen, Omega i Zenit uz originalne tvorničke cijene.

K. JORGO, PULA Cijenici ul. Sergija 21. badava

Knjižara i trgovina papira

Gorenjec & Co.

ul. Caserma 16. TRST ul. Caserma 16.

Razprodaje hrvatske knjige i novine, te se preporuča svim rodoljubima.

B. BUDISAVLJEVIĆ.

Na ličkoj stepi.

— Da što bismo bili, molim pokorno, — odgovara starac Maniša, i zabrinutli se gledom upljilo u oči podzupanove, a ovaj videći, da bi ga posteni, dobroćudni ovi ljudi mogli krivo razumjeti, okrene ovako:

— Dakle znajte i pamтите, što ću vam reći. Otkad ste vi stari granici, po milosti Njegova cesarskog i kraljevsko-apostolskog Veličanstva postali dioniciema ustavnoga života, prestale su i u vas naredbe i zakoni bivše vojne Krajine, pa sad imate izvršiti ustavne zakone matere zemlje, kraljevine Hrvatske i Slavonije. Temeljni zakon novoga vašega i našega državnoga ustrojstva zove se hrvatsko-ugarska nakodba, koja je Njegovo Veličanstvo previmjnim otlisom od 8. studenoga 1868. godine premlaštilo odobriti i potvrditi blagoizvoljelo. U našoj je zemlji po §. 56. toga zakona službeni jezik i u zakonarstvu i u upravi, i u sudstvu jezik hrvatski (ili srpski — jedno te isto). A vi eto na omate i kesice državnog i općinskog novca, kojim rukujete po službenoj svojoj dužnosti, mečete natpisne na jeziku njemačkom, što ne smije biti. To sam imao pripomenuti gledajući natpis: Gemeindegassa, Schulfondkassa, aerarische Steuer, Arnfond i t. d. A sad znate, kako se u budućer vladati imate. Za sve je grane uprave naš narodni jezik službenim jezikom, a ne njemački: razumijete li me sad?

— Sehr wohl, — klimne blaženim od zadovoljstva licem Maniša, pa se okrene k vjernim drugovima: „Jeste li čuli, junaci, da vas vrag ne naputi drljati odsele njemački.“

— Ne ćemo, Bože očuvaj, — prihvate ovi voljno i svom odanošću.

Revni je podžupan još gledao pismohranu, koja je bila u dobru redu, pa zatvore i ostale prostorije općinskoga ureda, dosta čiste osim dvorista, u kojem je nasao mnogo razbacane, poderane, stare arije. Onda podje, da nešto zažoi — u gostionicu. jer je vrijeme jako bilo odmaklo, i pošalje poruku mjesnomu parohu, da će ga doskora posjetiti.

Iza kratka obojda — pileće juhe i pečene pilećine „s krumpirom na salatu“, pa nešto domaćega sira — zaputi se putnik s općinskim načelnikom Manišom k podalekoj bogme staroj i čudjavoj potleušici paroha Aksentija, koja je ovomu ostala od djeda Samojla, bivšega lakodjer u mjestu paroha. Za njima su ustopice pristajali općinski bilježnik i blagajnik. Usput zamijeti podžupan seoski bunar, razgrađene kamene ograde i ljuto pribode zapuštenu ogradu bunara općinskomu načelniku. — Pred svojom kućom dočeka ga i smjerno pozdravi sjedi domaćin, okošt starac nekad mrtva, tužna pogleda, oduge, no porijetke brade, kojoj su se dlake prematule jedna preko ili mimo druge, kao da je med njima bilo ljute svadje. Na vrata se pomolila starica poša, glave mrkim rupeom povezane, što se je od časne joj sjedine živo odvajao, starica, da već dobrohno pošnuta, a od sebe silna, no veoma čista i spretna. Ponabire starka nabore tamno-zelene sukujie i takova preko nje zaslona, a ljubazno na pozdrav klama dolazniku glavom, pa ga vodi u sobicu desno do kuhinje, svesrdice ponavljujući: dobro nam došao! Domaćin se ispričava, kako u svom ogrtku domalo prije ni slutio nije, e je stigao visoki gospodin u „našu pustoš“, a pošu se opet veselom riječi javlja, nulkajući dragoga gospodina, ne bi li izvolio crne kave ili bar časiću rakije. Podžupanu veliko prijala neusiljena ova prijazan, pa

i ne vidi, kako se je načelnik Maniša ukopao do peći na stocu. Ovaj je naime namah iza njega i domaćice s parolom uljega u sobu, dok su se Daniša i Staniša ispred kućnih vrata poput počasne straže postavili, odgoneći tuke i stare kokiši i malo praseće, da ne srijaju preko praga u kuhinju.

— Pa kako je, majčice stara? — prijatno će podžupan.

— Dobro, Bogu hvala, samo kad je zdravlja, gospodine dragi, — umilno odgovara starica, a oči joj se kriješ sivečanom nekom radošću. Maniša, po dragi put čuši riječi „gospodine dragi“, nekako se brečne, jer mu sad već nije ni zgrade ni puta šapnututi, kako se govori i govoriti imade „veličanstvom gospodinu.“

— Da, kako vi, gospodine, jeste li srečno putovali? — pita starica — (Maniša se opet podiždi obrve) — i povlači rubac k novoranom čelu.

— Hvala lijepa, jesam, ali sam se odugo pozabavio općinskom uredu, pa ne despio prije podneva, da Vas pohodim — oprostite! — prijateljski uzvrata podžupan i nastavi pilati, je da li je stariceme teško ovako na osami? No pošu to poriče, jer da se savijek nadje što u kući, što oko kuće postu, a oni da su već podugo privikli na samštinu, otkad su djeca poiznicala ispod roditeljskog krova. „Pod gospodskim je krovom kažu — lijepo“, tumači starica — „al da vidiš, i pod našom je čadjavom bađžom, dok je čila zdravlja i zdrava adala, dobro i lagodno, pa se mi, ovako obikli, i ne otimljemo za boljim ili gospodskijim, moj gospodine!“

(Nastavit će se.)